

УДК 81'272

Онуфрієнко Г. С.<sup>1</sup>, Сафарова Г. Т.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> PhD(Philology), доц. ЗНТУ

<sup>2</sup> студ. гр. ЮФ-217 ЗНТУ

## **ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Останні десятиліття означилися в суспільстві активізацією політичної проблематики у різних жанрах, форматах та масштабах мас-медійного простору: політичні огляди, коментарі, теледебати, «круглі столи», експертні висновки політологів, інтерв'ю, опитування респондентів, електронні конференції тощо. У зв'язку з цим набула актуальності така різноаспектна й практично значуща проблема, як мовна комунікація в політичній сфері. Науковці зосереджують увагу на специфіці мови політиків, нових політичних термінах, засобах вербального переконувannya електорату тощо. Проблеми комунікації політичної проблематики системно вивчають такі українські науковці, як Ф. Бацевич, Л. Ваннек, В. Долгіх, Т. Купрій, Л. Нагорна, Г. Онуфрієнко, В. Петренко, Г. Почепцов, О. Турчак, Г. Яворівська та інші. Серед зарубіжних дослідників мови політики – А. Баранов, Р. Водак, В. Горюнов, В. Мантль, М. Мухарямов, П. Серіо, А. Чудінов, О. Шейгал та інші. Мета нашого дослідження – визначити сучасний спектр і специфіку функцій мовної комунікації у цій сфері.

Структура політичного дискурсу в широкому розумінні – це і комуніканти, і обставини, і контекст, і час, і вчинки, і наміри. Якщо розглядати політичний дискурс як спеціальний спосіб мовної комунікації, то під ним треба розуміти пришвидшений обмін політичними ідеями, поглядами, знаннями, досвідом, інформацією, прогнозами. До широкого наукового вжитку, зокрема й у сфері політології, термін *дискурс* потрапив з лінгвістики наприкінці 50-х – на початку 60-х років ХХ століття за безпосередньої участі європейських науковців: Мішеля Фуко, Ролана Барта, Герберта Маркузе. Відтак, за сферою сучасної політики закріпилася назва *політичний дискурс*, провідна функція якого – демократичне публічне

обговорення та вербальне обґрунтовування значущих для громадян політичних тем і проблем.

Мова в сучасному політичному дискурсі здійснює цілу низку важливих функцій: є засобом трансляції та актуалізації інформації політичного змісту, засобом інтерпретаційно-оцінювального впливу, переконувannya, агітації, пропаганди, контролю. Використання виражальних можливостей мови, підбір мовних знаків, наділення термінів відповідними поняттєвими значеннями – все це в політичній сфері спрямовується на здійснення впливу як на індивідуальну, так і на масову політичну свідомість. Проте за допомогою мови можливі й маніпуляції, жонглювання фактами і цифрами, приховане управління свідомістю і поведінкою людей. Одним із традиційних прийомів політичної риторики є перебільшення, тобто гіперболізація, коли одиничний правдивий факт інтерпретується як системний тренд (наприклад, заяву про початок масштабної конфіскації житла в українців підкріпити лише одним листом від виборця). Зрозуміти, що щось у соціумі набуло чи втратило ознак масштабності, неможливо без звернення до статистики. Однак і посилання на точні цифри не лише не є панацеєю від маніпуляцій, а й може значно підсилювати їх задля спланованого впливу на слухачську аудиторію. Також маніпулятивність комунікації проявляється у використанні таких технологічних прийомів демагогії, як наведення некоректних (недостовірних або в іншому контексті) статистичних даних, використання неповної (а відтак недостовірної) інформації, свідоме дезінформування, спростовування очевидного, приховування чітких досягнень, успіхів та власних недоліків, перекручування важливих даних (фактів, цифр, висловлювань, результатів, висновків тощо).

Отже, ідейний та функційний спектри сучасних політичних промов є вельми строкаті. Мовна комунікація у політичному дискурсі реалізується у таких основних формах, як монолог (жанри доповіді, виступу, повідомлення, огляду) та діалог/полілог (жанри бесіди, полеміки, дискусії, «круглого столу», теледебатів). За сферою функціонування сучасні політичні промови диференціюються на парламентські, партійні, мітингові, агітаційні, пропагандистські. В активні передвиборчі періоди політична риторика набуває особливого соціального значення за допомогою масштабного тиражування мас-медійними засобами. До прогресивних тенденцій багатофункційної мовної комунікації у просторі сучасного політичного дискурсу відносимо прагнення до лаконічного викладу проблеми з коректним застосуванням політичної та юридичної термінології, цивілізовані методи переконувannya та спростовування (фундаментальний, суперечностей, порівняння, причиново-наслідковий, «шматків»), дотримання стандарту конструктивного спору за допомогою стратегії співробітництва [1]. Проблема ефективної комунікації в соціумі трансформується нині у проблему

адекватного порозуміння. Успіх політичного оратора залежить від його фахової компетентності, ерудованості, об'єктивності, ораторської щирості (чесності), мовної/мовленнєвої, термінологічної та комунікативної культури.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Онуфрієнко, Г. С. Риторична компетентність як важливий інструмент забезпечення ефективності публічного управління XXI століття [Текст] /Г. С. Онуфрієнко // Публічне управління XXI ст.: світові практики та національні перспективи: зб. наук. праць – Х.: ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2018. – С. 324-327.